

Læstadius till Consistoriet 21 Julii 1849

<sid1> Ink. den 13 Augusti 1849. [anteckning gjord på Consistoriet]

Till Maxime Venerandum Consistorium.
Underdånig hemställan ad[?] hos Kongl. Majt gjord om barnens
inacordering i Missions Skolan äfven för år 1850.

I enlighet med Maxime Venerandi Consistorii förut gifna föreskrifter,
vågar undertecknad härmedelst till Maxime Venerandi Consistorii
upplysta pröfning hemställa följande Redovisning öfwer de medel,
hwilka blifwit anwände till fattiga Lappbarns underwisning och
underhåll wid Missions Scholan i Kangos 1849. <sid2>

Scholans Inkomster och Utgifter

Upptages till Redovisning

Behållning sen förra året 18.0.0

Genom t:f: kronofogden Hackzell, till undertecknad lefvererade
kronomedel Trehundrade Sextio Rdr 360.0.0

Enskilta gåfwomedel, enligt serskilta förteckningar

Twåhundra tjugu nio 229.20.0

Summa tillgångar (Sexhundrade sju) 607.20.0

Utgifter

Qvitterandes Bomärken / Scholbarnens antal 2. Till Bonden Carl
Nykäinen för twänne Barns underhåll i 15 veckors tid a´1 Rdr 8 Sr i
veckan för hwarje 35.0.0

Qvitterandes Bomärken / Scholbarnens antal 5. Till Bonden Johan
Olofsson Nykäinen för 5 Barns underhåll i 15 veckor och 4 dagar a´1
Rdr Banco i veckan för hwarje 77.41.3.

Qvitterandes Bomärken / Scholbarnens antal 5. Till Bonden
Jacob Kauppi, för 5 Barns underhåll uti 15 veckor och 4 dagar a´1 Rdr
Bco i veckan för hwarje Barn 77.41.3

Qvitterandes Bomärken / Scholbarnens antal 3. Till Bonden Isak
Andersson Holma för 3 Barns underhåll uti 15 veckor och 4 dagar a´1
Rdr Banco i veckan för hwarje Barn 46.34.3.

Till Bonden Isak Holma för ljus och värme i Scholrummen 6.22

Qvitterandes Bomärken / Scholbarnens antal 4. Till Bonden Johan
Michel Olofsson för 4 Barns underhåll uti 15 veckor och 4 dagar a´1
Rdr i veckan för hwarje 62.13.8.

Læstadius till Consistoriet 21 Julii 1849

Qvitterandes Bomärken / Scholbarnens antal 4. Till Bonden Johan Alaintalo för 4 Barns underhåll uti 15 weckors tid a´1 Rdr Bco för hwarje Barn i weckan 60.0.0.

Qvitterandes Bomärken / Scholbarnens antal 1. Till Bonden Johan Alaintalo för 1 Barns underhåll i 12 weckors tid a´1 Rdr Bco i weckan 12.0.0.

Qvitterandes Bomärken / Scholbarnens antal 1. Till Johan Esajaeson Patomella för ett Barns underhåll uti 15 weckors tid a´1 Rdr 8 Sk i weckan 17.24.0

Qvitterandes Bomärken / Scholbarnens antal 2. Till Bonden Erik Andersson Pudas, för 2 Barns underhåll i 15 veckor och 4 dagar, a´1 Rdr 8 Sk Bco i weckan för hwarje 36.16.0

Qvitterandes Bomärken / Scholbarnens antal 1. Till Bonden Olof Johansson Kangos för ett Barns underhåll i 15 veckors tid, a´1 Rdr 8 Sr i weckan 17.24.0.

Scholbarnens antal 28

Transport 449.34.5.

<sid3>

Transport 449.34.5.

[Scholbarnens antal] 28

Qvitterandes Bomärken / Scholbarnens antal 1. Till inhyses. Johan Johansson Kangos för ett Barns underhåll i 15 veckor a´1 Rdr 8 Sr i weckan 17.24.0

Qvitterandes Bomärken / Scholbarnens antal 1. Till Inhys. Olof Johansson för ett Barns underhåll i 15 veckor och 4 dagar a´1 Rdr 8 Sr i weckan 18.8.0

Qvitterandes Bomärken / Scholbarnens antal 1. Till Torparen Isak Larsson Mikko för ett Barns underhåll i 15 veckor och 4 dagar a´1 Rdr 8 Sr i weckan 18.8.0

Qvitterandes Bomärken / Scholbarnens antal 1. Till Torparen Isak Larsson Mikko för ett Barns underhåll i tre veckor och 2 dagar a´1 Rdr i weckan 3.40.0

Till de fattigaste Scholbarnen 25 till antalet, 32 Sr Banco åt hwarje barn till vägkost på återresan 16.32.0

Læstadius till Consistoriet 21 Julii 1849

Till skjuts och wägbkost för twänne utfattiga barn från Karesuando till Kangos Schola, samt tillbaks från Kangos till Karesuando, 16 mil
5.16.0

Till Lena Caisa Isaks dotter Holma för renhållning i Scholrummen
1.0.0

Undertecknads resekostnad från Kengis till Kangos samt tillbaks, 7 mil
5.0.0

Catecheten Johan Raattamaas arfwode och skjuts fram och åter
71.16.0

Papper och Postporto för Scholans räkning 0.34.7.

Summa utgifter 607.20.0

Scholbarnens antal 32

Wid ofwanstående Räkning anmärkes;
1mo, att summorna i Debet och Credit äro lika;
2do, att Barnens antal utgör Trettiotwå, hwilka sålunda njutit underhåll och undervisning wid Scholan;
3tio, att dessutom Nitton Barn bewistat Scholan på egen bekostnad;
4to, dessutom hafwa många äldre personer för egen uppbyggelse tidtals åhört underwisningen i Scholan:
5to Den Religiösa sinnesstämning och synbara sedeförbättring, hwilken redan förlidit år, utgick från Scholan i Lainio, har, genom Catecheten Raattamaas nitiska bemödande vidare blifwit stadgad bland Lappska allmogen i Jukkasjärwi samt ibland Finska befolkningen uti Jukkasjärwi och Pajala; <sid4>
6to I anseende till den kännbara kostnad som Lainio Bys invånare förlidit år måste widkännas, genom gästning, ansågs lämpligt, att flytta Scholinrättningen till Kangos by inom Pajala Sockens område, på det att de kostnader, hwilka äro en följd af sjelfwa Scholinrättningen, icke må drabba en enda Bys inwånare hwarje år;
7mo Vid det förhör, som anställdes af mig med Scholbarnen den 24de April, hade dessa gjort hvackra framsteg, så väl uti innan som utanläsning; äfwensom de fleste kunde redogöra för det lästa styckets innehåll; De som wid ankomsten till Scholan Trettondagstiden, knappast kände bokstäfverne, kunde nu läsa innantill; rent ehuru icke med fermité; De som förlidit år bewistat Scholan i Lainio, hade nu under denna Scholterminen gjort sådane framsteg, att de ansågos med fördel kunna bevista Skrift-Scholan; äfwensom de Barn, hwilka wid ankomsten till Scholan kunde läsa krent innantill, hade så wida

under Scholterminen förkofrat sig, att de ansågos kunna begagna Schrift-Scholan;

8mo Min, förut vundna öfwertygelse, att Barnen under en skicklig Catechets ledning, lära sig mera på fyra månader, än de skolat inhämta på ett helt år, om de varit hos en nybyggare, har, genom det nu skedda förhöret, blifvit stadgade[.]

Jag anser, att dessa barn, hwilka nu på två terminer, njutit underwisning af Catecheten Raattamaa, äro mera för sig komne, än de barn, hwilka freqventerat de så kallade kron-Scholorne i två år; ehwad man afser förståndets upplysning, eller hjertats förädling. Och vågar jag på grund af den sålunda, praktiskt vundna erfarenheten, hemställa till Maxime Venerandi Consistorii upplysta profning, huruwida de så kallade kron-Scholorne uppfylla sitt ändamål, enär dessa, icke på långliga tider kunnat tillwinna sig allmänhetens förtroende, ej heller tillwägabringa någon sedeförbättring eller moralisk förädling inom orten. Det är förnämligast detta sistnämnda moment, eller den synbara förändringen i sederna, hwilken utan gensägelse, varit en följd af Missions Scholorna, så wäl i södra Lappmarkerna som och nu sednast i den nordligaste delen af Lappmarken, hwarpå, äfwen inom orten <sid5> tjenstgörande Civile tjenstemäns uppmärksamhet blifwit fästad, ehuru den skedda förändringen i sederna, inom Torneå Lappmark, blifwit något olika uppfattad och bedömd af wederbörande Rapporteurer.

9mo Då emellertid den inom Torneå Lappmark, skedda förändringen i seder och tänkesätt, ådragit sig allmänhetens uppmärksamhet, i anledning af de Embets Rapporter, hwilka af tjenstförrättande kronofogden Hackzell samt af Provincial Läkaren Herr Doctor Wretholm, blifwit till Landshöfdinge Embetet i Piteå inlemnade och genom Tidningarne bekant gjorde: så anser jag mig af omständigheterna förbunden, att, i anledning af Scholinrättningen i Lainio-Kangos, samt till undvikande af missförstånd i afseende på sjelfwa underwisningsmetoden, hwaraf den skedda förändringen varit en följd, afgifwa en kort, men sann[-]färdig, och på bevisliga facta grundad, berättelse om anledningen till den numera bekantgjorda förändringen.

10mo: Då, såsom af föregående Visitations acter och strödda Tidnings artiklar bekant är, demoralisationen bland Lapparne uppenbarade sig förnämligast uti Rentjufnader, och ett omåttligt begär efter rusgifwande drycker, hwilka oaktadt det kongl förbudet, oförsynt höllos dem tillhanda af egennyttiga krögare, hwarigenom det enfalldiga folket utarmades både till kropp och själ, ansåg jag det wara hwarje Själasörjares plikt, att så wäl i Guds hus, som på

husförhör och wid andra lämpliga tillfällen varna det förblindade folket för missbruk af starka drycker. Emellertid, då dessa warningar i början icke verkade på folkets öfwertygelse, ansåg jag nödvändigt att ifrån Predikstolen hårdare bestraffa så wäl krögare som drinkare, hwilket hade den påföljd, att en Lappman i Karesuando Församling wid namn Pehr Jonsson Pilto, afgaf nykterhetslöfte hwilket jag tillkännagaf i kyrkan, och uppmanade andra till efterföljd. Men detta första exempel, verkade icke på de öfrigas öfwertygelse: Pehr Jonson Pilto blef hånad både af krögare och fyllhundar, och den största krögare i Församlingen ville redan påföljande Söndag, bevisa att Pilto brutit sitt nykterhetslöfte samma dag, då det kungjordes. Pilto hade <sida6> nemligen varit på sin broders bröllop, och der druckit ett glas rödt vin, hwilket af den gransynte krögaren ansågs för Cognac. Jag uppmuntrade icke desto mindre Pilto, att stå fast wid sin föresatts, och skärpte bestraffningarne från predikstolen, uppläste wid större högtider det kongl förbudet mot brännvins införsel i Lappmarken och tog mig deraf anledning, att wisa huruledes krögare, som icke aktade det kongl förbudet, vore kongl Majts Lagbrytare. Emellertid trotsade så wäl krögare som fyllhundar både det kongl förbudet och mina bestraffningar. Den största krögaren, som tillika war Församlingens klockare, medförde hwarje söndag sin barmflaska, hwarur han, liksom mig till trots, tog sina klunkar, midt för Församlingens ögon, ofta midt för kyrkodörren. Och Pilto blef derjemte hånad och begabbad af alla för sitt nykterhetslöfte. Kronans man, som hade bordt beifra ifrågawarande Lagbrott, war bunden både till händer och fötter, dels af sitt eget brännvins begär, dels af sin Swärfaders, den förenämnde klockarens och storkrögarens hotelser: hade nemligen Kronans man vågat antasta någon af de andra krögarena, så hade dessa utan krus angifwit hans Swärfader för bränvins minuterung, liksom krono Länsmannen sjelf blef en gång angifwen wid Tinget, för fylleri och slagsmål å Böndag; men saken blef nedtystad.

11mo Emellertid, och oaktadt krögarenas trotsande, skärptes bestraffningarne ifrån Predikstolen, hwilket slutligen verkade på några bättre sinnades öfwertygelse. Några krögare hade efter ett års förlopp, räknadt från den tid, då de första hårda bestraffningarne hördes från Predikstolen, blifwit öfwertygade om sin brottsliga handtering; och sålunda af inre öfwertygelse nedlaggt sin krogrörelse - slutligen fick äfwen Pilto några Lappar på sin sida, hwilka blefwo ifriga nykterhetswänner. Pilto, som burit dagens tunga och hetta ett helt år, under hwilken tid han fick uppbära försmädelse och hån för sitt nykterhetslöfte, blef efter denna tid frimodigare: han fick nu i sin tour tillfälle att bestraffa sina gelikar för deras ogudaktiga lefwerne; småningom började mången, som varit förbittrad både emot mig och Pilto, gå öf<sida7>ver till nykterhetswännernas parti. Då emellertid

nykterheten i och för sig icke utgör Christendomen i sin helhet, alldenstund många nyktra turkar och hedningar finnas i werlden, ansåg jag det vara en Själasörjares plikt, att bestraffa äfwen andra uppenbara synder och laster, såsom tjufnad, lösaktighet, girighet; högfärd m.m. Dessa hårda bestraffningar verkade så wida på folkets öfwertygelse, att mången kom till besinning och erkänsla af sin brottslighet. Då de flesta Lappar antingen på ett direkt eller indirekt sätt äro inwecklade i Renstöder, kan det icke förefalla underligt om en sådan, efter wäckelsen, återbär stulit gods till egaren, eller åtminstone erkänner sitt brott, om han icke eger förmågan att ersätta skadan.

12mö Catecheten Raattamaa, har ända ifrån början af sitt Barnalärare kall, warit en ibland de skickligaste att underwisa Barn: men begäret efter bränwin hade småningom fått magt öfwer honom, för att han, ehuru mera sällan öfwerlastad, betedde sig, som en galninge i fyllan, hwarigenom han förlorade all aktning af de Barn, som han skulle underwisa. Jag wille icke afsätta en så skicklig Barnalärare ifrån tjensten, oaktadt hans stora felaktighet, utan försökte både med godo och ondo, att werka på hans öfwertygelse. Af fruktan att blifwa afsatt ifrån tjensten, försökte han wisserligen att akta sig för bränwinet; men kunde dock icke öfwerwinna begärlsen, förrän han, till följe af en inre moralisk nödvändighet, blef twungen af sitt förebrående Samwete att blifwa absolut nykter. Då först fick han kraft att werka på andras öfwertygelse. Absolut nykterhet har sålunda hos honom och andra wäckta blifwit en moralisk nödvändighet, hwilken grundar sig på den erfarenheten, att en enda tår bränwin, betager den wäckte all inre kraft, till att strida emot sina begärelser, såwida bränwinet werkar döfwande på det wäckta samwetet, och insöfwer äfwen den wäckta i säkerhet; den som har ett oroligt samwete, kan genom en sup bränwin blifwa munter; sålunda kan en enda sup, förqwfwa den sorg som är efter Guds sinne, hwilken bör werka bättring till salighet, om den ångerfulle söker tröstegrunden, icke i bränvinsflaskan utan i Försonaren. I detta fall betraktas bränvinet af de wäckta, såsom ett dödande gift för det andeliga lifwet, då det kan döfwa samwetet och gifwa den ångerfulle en falsk samwetsfrid.

13mö Catecheten Raattamaa, hade ofta och länge önskat, att få underwisa Barn samlade på ett ställe, men denna önskan kunde <sida8> icke blifwa uppfylld, så länge det ambulatoriska undervisnings sättet war gällande. Sedan detta genom kong Regl för Ecclesiastik werket i Lappmarken upphört och då nybyggarena i Torneå Lappmark icke kunde förmås, att för det i nämde Kongl Reglemente stadgade arfwode, emottaga och underwisa Lapparnes Barn, blifwo, med Venerandi Consistorii samtycke, 26 stycken

Lappska Barn, samlade från de twänne Lappmarks församlingarne, Karesuando och Jukkasjärwi, uti Lainio by; inaccorderade hos nybyggare dersammanstädes, och sålunda förenade med en Missions Schola, under Catecheten Johan Raattamaas handledning, hwilket skedde Nyårstiden 1848, hwarom förut blifwit af mig till Maxime Venerandum Consistorium, en berättelse förlidit års visitations acter bifogade.

14mo Uti denna Schola fick Raattamaa tillfälle att utbilda sina anlag för Barnaundervisningen; utom den förmåga han eger, att verka på barnasinnets; att utveckla Barnens begrepp, har han äfwen i sjelfwa werket bevisat, att en rätt populär framställning af Religionens sanningar, uttalade af hjertats djup, verka mera på folkets öfwertygelse, än lärda afhandlingar och granna fraser. Jag är för min del öfwertygad, att de medel som blifwit använde på denna Scholinrättning, alldrig kunnat på bättre sätt användas, då en hel församling, så demoraliserad och laglös, som Jukkasjärwi, kunnat inom en tid af twänne år lyftas utur syndens mörker, till den grad af moralisk förädling, hwarom äfwen t.f. kronofogden Haczells Rapport till Landshöfdinge Embetet i Piteå omförmäler. Provincial Läkaren Herr Doctor Wretholm, har såsom mindre kunnig i finska språket, låtit narra sig af krögare och fyllhundar, att inrapportera lögnaktiga uppgifter till Landshöfdinge Embetet. Så vida jag känner förhållandet, har ingen af de nykterhets agenter, hwilka af nykterhetsföreningen i Karesuando, blifwit utskickade till Jukkasjärwi och Pajala, "lefwat illa med sina egna hustrur, och wäl med andras," hwilken uppgift i Doctor Wretholms rapport jag härmed måste bestrida. Hwad åter beträffar de religiösa företeelser, Herr Doctorn observerat i Wittangi kyrka, så är det visserligen sannt, att samma Lappqvinna, hwilken derstädes gesticulerade, äfwen betar sig på samma sätt i andra kyrkor; men det är äfwen bekant, att hon är <side9> mindre vetande, samt att hon tidtals varit ifrån sina sinnen: och hwad slutligen beträffar de af Wretholm anmärkta svimningar, så är äfwen detta ett obestriddt factum, obserweradt redan af Högström i dess beskrifning öfwer Lappmarkerna: men långt ifrån att detta fenomen ibland lappska allmogen skulle wara ett bevis på fanatism, då det är bra sällsynt ibland de wäckta, och icke heller medför någon olägenhet för hälsan, kan det snarare anföras såsom ett bevis på Lappska nationens känslighet. Ty antingen man betraktar detta fenomen ur Fysiologisk eller Psychologisk synpunct, är det likwäl en obestriddlig sanning, att en menniska, hwars hjerta är antingen af Lagen så förkrossadt, att det icke mägtar drifwa en tillräcklig mängd blod till hjernan, eller af Evangelium så upprymdt, att det drifwer för mycken blod till hjernan, måste i hwilketdera fallet som häldst, vara närmare Himmelriket, än den känslolöse, förhärdade, förstockade syndaren, hwilken antingen

bemöter den ångerfulles eller benådades böner och varningsrop med spott och hån, eller ock retas till vrede och hat [[hån?](#)] af en bitter sanning; eller blir sjuk och sängliggande af harm deröfwer att han icke kunnat släcka sin blodtörst i de Christnas blod: sådane exempel saknas icke, hwarken i kyrkohistorien, ej heller i våra omgifningar.

Doctor Wretholm har uti sin rapport till Landshöfdinge Embetet velat finna allehanda moraliska lyten hos de wäckta; till exempel "en stegrad könsdrift"; men han har icke kunnat med några verkliga facta bevisa, att könsdriften tillfredställes af de wäckta på ett oanständigt olofligt, eller mot kyrkans former, stridande sätt; deremot har han med flit förtegit, huru könsdriften tillfredställes af den säkra hopen; Han har med flit förtigit, huru ofta han såsom Läkare måste undersöka de döpta hedningarnes hemliga kroppsdelar i Haparanda, han har med flit förtigit, huru äktenskapet hålles i helgd af de bildade klasserna i hans egen omgifning: han har icke undersökt; huru mången obefläckad mö nu för tiden ledes till brudstolen; Han har icke under sin resa till Lappmarken undersökt, huru många blodviten nykterhetsvännerne i Karesuando fått emottaga af sina wederparter; huruledes en ifrån nykterhetsföreningen i Karesuando utskickad nykterhets agent, blef handterad af de Gudfruktige bränvinswännerna i Tärendö; hwarest de äkta bränwins Lutheranerna ristade hans kläder med dolkar; huruledes han på en del ställen blef emottagen med gevärskott och på andra ställen med stenkastningar: allt sådant som skulle tjena till bevis på den säkra hopens religiösa sinnesstämning och Gudeliga nitälskan, att försvara sin gamla, i bränvin, dränkta Tro, har Herr Doctorn visligen lemnat oanmält. - [<sida10>](#)

15mo Jag skulle icke hafwa vidrört dessa till Landhöfdinge Embetet i Piteå, ställda Embets rapporter, derest icke desamma, genom den offentlighet de fått i Tidningarne, missledt allmänhetens omdöme, om rätta beskaffenheten af den religiösa wäckelse, hwilken utgående från Karesuando och Lainio Schola, äfwen i Politiskt, Juridiskt och Ekonomiskt hänseende, verkat mera godt än ondt. Åberopande i detta fall t.f. Kronofogden Hackzells rapport, vågar jag härmed tillägga några i denna rapport, icke nämnda sakförhållanden, hwilka grunda sig på bevisliga facta.

Enligt ofwan antydda förhållanden inom Torneå Lappmarks Församlingar, har demoralisationen ibland lapparne i synnerhet, och äfwen ibland de finska nybyggarena yttrat sig uti ett omåttligt förtärande af bränvin, hwilket här, såsom allestädes, hade en både fysisk och moralisk depravation till följd. Likasom trotsande det kongl förbudet mot införsel af bränvin i Lapmarken, hade krögarena af brist på tillsyn från kronobetjeningens sida, fria händer vid denna varas tillförsel och försäljning. Efter lägsta beräkning utgick årligen af

Karesuando Församling, minst 1000 Rdr Banco för bränvin, och ifrån Jukkasjärwi, hwarest bränvins tillförseln var vida ymnigare, utgick efter lägsta beräkning vid pass 1200 Rdr Banco årligen. Efter den skedda förändringen, har under loppet af år 1849, influtit af de båda Församlingarnes frivilliga sammanskott, till Scholan i Lainio-Kangos 229 Rdr Banco; samt till nykterhetens befrämjande wid pass 100 Rdr Banco; till de fattiga i Karesuando 80 Rdr Banco, utöfwer de förr wanliga; oberäknadt det, som kan hafwa influtit till de fattiga i Jukkasjärwi, hwars belopp jag icke har mig bekant. Tager man nu i betraktande den Ekonomiska förlust, bränvinet förorsakat, den fattigdom, som derigenom uppkommit; de brott, som derigenom blifwit begå[n]gna, så behöfwes icke någon stor bevisningskonst, för att ådagalägga, att de små uppoffringar, hwilka blifwit gjorda för de nu uppgifna ändamålen, äro ganska obetydliga, emot den Ekonomiska förlust, bränvinet förorsakat. Deremot kan det goda, som med dessa 400 Rdr Banco blifwit åsyftadt, hafwa wälsignelserika följder för det närvarande och tillkommande. De gåfvor som influtit för nykterhetens befrämjande, hafwa blifwit sålunda fördelade, att nykterhets agenter, försedda med rekommendations betyg från nykterhets föreningen i Karesuando, samt med ett litet understöd af de skedda sammanskotten, gjort resor till Gellevara, Pajala, Alten, Koutokeino, Karasjoki, Kittilä, och ehuruwäl resultatene deraf, ännu icke äro fullkomligen kände, hafwa dock Lapparne i Koutokeino, antagit den absoluta nykterhets principen, med undantag af den nordligaste, till Karasjoki, gränsande delen, äfwenså har bränwinsförtäringen betydigen aftagit inom Pajala Församling, samt i Muonioniska på finska sidan. Såsom en följd deraf, hafwa äfwen lagbrotten förminskats, hwilket äfwen kan inhämtas af Herr Hackzells ofvanbemälte rapport. Vi torde icke allt<side11> för mycket misstaga oss, om vi påstå, att det Fysiska hälsotillståndet förbättrats i samma mån som bruket af den skadliga bränvinsdrycken förminskats. Att fattigdom och elände för öfrigt, är en följd af kropps och Själskrafternas missbrukande, är en sanning, som inses och erkännes af alla, så snart de moraliska orsakerna till fattigdomen blifwa undanröjda. Man har velat söka orsakerna till den öfver[-]handtagande fattigdomen uti en felaktig Lagstiftning: men rätta orsaken måste sökas uti ett öfwerhandtagande sedeförderf: lättja, dryckenskap, otukt och ett högfärdigt lefverne äro fattigdomens fostermödrar.

16mo Om alltså uti den nu skedda förändringen i tänkesätt och seder, hwarom allmänheten blifwit underrättad, genom förenämnde Embets rapporter, skulle vara förborgadt något för mig okänt svärmeri: så måste det vara ett sådant svärmeri, som kan vara skadligt för krögare och bränvinsbrännare; men icke för drinkare, som hafwa detta

svärmeri att tacka för sin återvunna hälsa och välstånd, icke för oeniga makar, som hafwa detta svärmeri att tacka för det återvunna inbördes förtroendet; icke heller kan detta svärmeri vara skadligt för dem, som blifwit bestulna; emedan tjufvarne hafwa, utan lagens twång, återburit det stulna; icke kan det vara skadligt för husbönder, hwilka genom detta svärmeri fått trogna och pålitliga tjenare; icke kan det vara skadligt för tjenare, hwilka genom detta svärmeri blifwit sparsammare; de utkasta icke sin arbetsförtjenst på krogdisken, ej heller i Skojhandlarens påse. Icke kan detta svärmeri vara skadligt för ärliga Jungfrur, hwilka genom detta svärmeri lärt sig, att skilja emellan bedragare och ärliga friare. Icke kan detta svärmeri vara skadligt för de friska, hwilka genom detta svärmeri hafwa lärt sig värdera både detta och det kommande lifwets förmoner: icke kan det vara skadligt för de döende, hwilka genom detta svärmeri lemna verlden med synbar glädje, uti en förunderligt upphöjd sinnesstämning.

170 Emellertid har en anonym Skribent ifrån Pajala, uti en insänd artikel till Norrbottens Tidning, welat bevisa, att den skedda förändringen, wore ett för Statens bestånd skadligt svärmeri; och detta på grund af Doctor Wretholms utlåtande. Ehuru Doctor Wretholm skrifteligen förnekat sig hafwa fällt ett sådant yttrande, hwilket således kommer att stå för Pajala Skribentens egen räkning; likwäl, då äfven detta omdöme, om den skedda förändringen, uti några byar af Pajala församling, genom förbemälte Tidnings Redaction blifwit, till allmänhetens förvillelse, lemnadt åt offentligheten, anser jag mig, såsom nu varande Pastor i Pajala, skyldig att upplysa Maxime Venerandum Consistorium derom, att något för Statens bestånd, vådligt svärmeri, icke existerar i Pajala församling, så framt icke Pajala Scribenten med Stat menar en sammansättning af krögare, fyllhundar och krontjufwar, i hwilket fall den skedde sinnesförändringen, som utgått från ofwannämnde Schola, wisseligen kan betraktas såsom ett, för en så beskaffad Stat vådligt svärmeri, emedan det just går ut på att utrota en så be<side12>skaffad Stat, som är sammansatt af horor, krögare, fyllhundar och krontjufwar. Att Pajala församling varit, och ännu till en del är en så beskaffad Stat, har jag varit i tillfälle att observera, då jag på ett husförhör i Tarendö by, blef öfwerraskad af ett der existerande, för Christna Stater, vådligt svärmeri, af hedniskt ursprung. Der var nemligen en kammare, näst intill husförhørsrummet, upplåten åt en dräng, hwilken emot skälig wedergällning, öppnade vishetens brunne och lät husförhörslagets ungdom ösa visdom och förstånd ur bränvinsflaskan: dessa äkta Lutheraner, kommo derpå den ena efter den andra, med bevis, hämtade dels ur bränvinsflaskan, dels ur andra grumliga källor, och

Læstadius till Consistoriet 21 Julii 1849

ville härmed öfwertyga mig, att deras tro (på bränvinets Saliggörande kraft,) och deras på denna tro grundade vandel (yttrande sig i dans, kortspel, fylleri, slagsmål, högfärd, processer och förnämligast uti en stegrad könsdrift.) ((I Tarendö födas årligen många oäkta barn.)) vore öfwerensstämmande med den rena Evangeliska Läran, samt att de som hade en annan tro och ett annat lefwerne, vore svärmare och falska Profeter. -

18mo För att motverka detta svärmeri, har det varit min önskan, att få förenämde Scholinrättning förflyttad till Tarendö by, hwarest närmare 70 bönder äro stationerade, med en befolkning af mer än 500 personer. Och då någon Folkschola ännu icke kommit i stånd i Pajala församling, af den anledning, att Pajala församling skall hafwa, under pågående Prestgårdsbyggnad, fått anstånd med Scholhusens iståndsättande, vågar jag härmed anhålla att Maxime Venerandum Consistorium täcktes hos kongl Majt framställa Torneå Lappmarks underdåniga anhållan, att det bestämda antalet af fattiga Lappars barn, måtte få, som de tvänne föregående åren skett, få njuta undervisning af Barnaläraren Raattamaa, under den förhoppning att Kongl Majt täcktes i nåder bevilja till de fattiga barnens underhåll, samma summa, som förut blifwit i Nåder beviljad. -

Pajala och Kengis Prestgård den 21o Julii 1849.

L.L.Læstadius

P.S. Till följe af Maxime Venerandi Consistorii skrifwelse af den 11te Julii, rörande ytterligare försök, att få Lappska Barn utpensionerade hos nybyggare eller bönder, hwilken skrifwelse kommit mig tillhanda den 30de i samma månad; vågar jag till Maxime Venerandi Consistorii kännedom anmäla, att förnyade försökt till barnens utpensionering visserligen skola göras, ehuru underrättelse om förloppet, icke kan till Maxime Venerandum Consistorium inlemnas, innan menigheterna, uti utlysande Socknestämmor blifwit hörde. - Kengis Prestgård, den 31 Julii 1849.

L.L.Læstadius

—
Original / Domkapitlets i Härnösand arkiv / Landsarkivet i Härnösand /